

ИНСТИТУТ ПО ФИЛОСОФИЯ И СОЦИОЛОГИЯ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

УТВЪРДИЛ:

Директор на ИФС

проф.дсн Емилия Ченгелова

**КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА
НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА**

НАУЧНА ОБЛАСТ: 2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ: 2.3. ФИЛОСОФИЯ

ДОКТОРСКА ПРОГРАМА: ЕСТЕТИКА

ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН: ДОКТОР

НИВО ПО НКР:

ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ: ДОКТОР ПО ФИЛОСОФИЯ

**СРОК НА ОБУЧЕНИЕ: 3 (три) ГОДИНИ / 4 (четири) ГОДИНИ /
ИНДИВИДУАЛЕН**

**ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ: РЕДОВНА / ЗАДОЧНА /
САМОСТОЯТЕЛНА**

**КВАЛИФИКАЦИОННАТА 2023 г.
ХАРАКТЕРИСТИКА Е ВЪВЕДЕНА С ПЛАНА
ЗА ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ:**

СОФИЯ, 2023

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМАТА

Професионално направление 2.3. „Философия“ в Института по философия и социология при БАН (ИФС – БАН) предлага програма за обучение на докторанти в образователната и научна степен „Доктор“ в научната специалност „Естетика“. Програмата е предназначена за магистри, които са завършили философия, но също така и за широк кръг хуманитарни специалности. В определени области и проекции тя е подходяща и за студенти от природонаучните и художествените специалности.

Програмата цели развитие на иновативно-теоретичното мислене чрез изучаването на най-значимите философски проблеми на развитието на съвременната художествена култура и на човешкото възприятие, както и на връзките между естетическите теоретични конструкции и техния приложен методически потенциал. Очакван резултат от програмата е теоретичното и приложното разбиране на значението на мястото и ролята на културата, изкуството и естетиката за съхраняването на целостта и ценностите на човешката личност.

Използват се съвременни изследователски подходи, методи и форми на изследване. В обучението се осигурява разширяване на фундаменталната теоретико-професионална подготовка чрез разработване на дисертационен труд по основополагащ или приложен проблем за науката и обществената практика в съответствие с високите съвременни изисквания и необходимостта от непосредствено обвързване на научната теория с духовните предизвикателства на епохата.

Целта на философската колегия в ИФС – БАН е да утвърди докторантурата като основна форма за организирана подготовка на висококвалифицирани кадри в областта на философската естетика. В духа на изискванията на Болонския процес учените специалисти по естетика последователно работят за задълбочено усвояване от страна на докторантите на систематизирани знания в областта на естетиката като фундаментална хуманитарна специалност и за овладяване на основните умения и методи за самостоятелни научни изследвания. Това е част от нашето вписване в духа на Европа. Акцентът при обучението на докторанти се поставя и върху изграждането на способности за критическо мислене, оценяване и синтез на новите глобалистки и свръхмодерни идеи, интерпретации и подходи във философските изследвания. Внимание се отделя на формирането на докторантите като млади учени, притежаващи способността свободно да комуникират с колеги от професионалната общност, както и с по-широка аудитория. Последното е от особена важност предвид спецификите на региона и, по-общо, нивото на развитието на България като страна членка на Европейския съюз.

2. ЦЕЛИ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА

Целта на докторантурата по научната специалност „Естетика“ е да бъдат подготвени висококвалифицирани и с развиващ се научен потенциал кадри, които със знания и научноизследователски умения да допринасят за развитието на духовността в България.

Докторантите се подготвят за работа с класически и актуални съвременни текстове, а според спецификата на дисертационните им теми – и с работа с архиви, приложна изследователска дейност и др. Тяхната практика е както теоретичното изследване, така и „теренното“ – посещението на културни и художествени събития за запознаване със съвременните тенденции в културния, естетическия и художествения опит в България, Европа и света. Развитието на иновативното и креативното мислене, заедно с познаването и разбирането на културно-историческите тенденции, промени и метаморфози, е основен приоритет на програмата.

Защитилите докторска степен могат да се реализират в много области на съвременния живот у нас и чужбина: наука, образование, изкуство, културна сфера, управленски дейности, проектна дейност и мн. др.

3. ОБЩА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

В теоретичен план докторската програма по „Естетика“ обхваща и проследява неразривната свързаност на сферите на естетиката, аксиологията и философията на културата. Специализираният облик и професионалният профил на докторската програма се задава от възможността за разработване на изследвания – както в историко-философска, така и в систематична насока – на най-значимите концептуални метаморфози в модерната, постмодерната и съвременната естетически парадигми (естетизация, визуализация, виртуализация, политизиране), както и на проблемите на съвременната глобализирана култура (киберкултура, културата на изображението, културата на развлеченията, търговската художествена практика и т. н.).

В специализиран план докторантите, изучаващи се в докторската програма, имат възможност да развият, задълбочат и систематизират изследователските си търсения във фундаментални и приложни дисертационни проекти в следните професионални области:

- **Професионална област: Философия – Естетика**

Проблемната ориентация на естетическите изследвания е съсредоточена върху *аналитичното и критическо тълкуване на разнообразието от културни и естетически феномени*, като най-важните особени белези и метаморфози в развитието на модерното и постмодерното изкуство, но и на самото човешко възприятие (гр. „естезис“), са изведени на преден план. Тези културни и естетически въпроси на съвременния свят съответстват не само на теоретичните предизвикателства в анализа на естетическия опит и дефиницията на естетиката като наука, художественото творчество, онтологичния статус на съвременното произведение на изкуството, на преобразуваните структури на естетическото възприятие в резултат от технологизацията и виртуализацията на всекидневния опит, – но също на социалните потребности от разработването на адекватни критерии за оценка на художествената практика, методология на анализа на изкуствата, естетическите измерения на художествения вкус. Интегралният и интердисциплинарен характер на изследванията позволява да се комбинират теоретичните въпроси със социалната и културната актуалност и практики.

Изследователските проекти на секцията в тази професионална област – колективни, както и индивидуални – са посветени на по-общи и по-частни проблеми от *спектъра на философия на изкуството, философия на естетическите ценности, философия на сетивното възприятие и философия на тялото*, които, стоейки в ядрото на съвременната културна и естетическа ситуация, адресират техните мотиви, същност и възможни решения в рамките на българския, но и на глобалния научноизследователски контекст.

• Професионална област: Философия – Аксиология

Културата и изкуството са такива феномени на развитието на човека, които запечатват в света и в материята – в артефакти, исторически събития и обрати, в произведения на изкуството – етапите на развитие на неговото възприятие, съзнание, светогледни нагласи, духовност и душевност. *Затова и философията на ценностите, или още аксиология, е неотменна основа на всички изследователски проекти на секцията, която прави възможна конвергенцията на естетиката и нейните главни предмети – възприятието и изкуството, с изследванията на останалите сфери на опита и културата, взимащи предвид не само обществото, но и отделния човек – етика, религия и наука.*

• Професионална област: Философия на културата

Тази професионална област е застъпена в рамките на проектите на изследователския екип като рефлексия и дълбочинен анализ на предпоставките, процесите и резултатите на културните феномени както в диахронен, така и в синхронен аспект. *Логическата обвързаност на тази област със сферите на естетиката и аксиологията е продиктувана от факта, че културата е обективация на универсални и частни човешки ценности и световъзприятие – а в най-чиста и устояваща на времето форма тези ценности и светогледи са представени в произведенията на изкуството.*

4. УСВОЕНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИОННА РАМКА

4.1. Знания (теоретически и/или фактологически)

Докторантите, завършили докторската програма по „Естетика“, притежават систематизирани знания в областта на философската естетика и прилагане на критичен анализ. Овладели са методи, свързани с реализацията на научно изследване по естетика. Придобиване на знания на най-високо равнище в областта на естетиката, както и в близки хуманитарни области като философия на изкуството, философия на възприятието и др.; притежават способност за разширяване и проблематично изменение на съществуващи знания в областта на естетиката и в други близки научни области.

4.2. Умения (познавателни и/или практически)

Умение за разработване, адаптиране и прилагане на интердисциплинарна методология за изследване в областта на хуманитаристиката. Докторантите, завършили докторската програма по „Естетика“, умеят да реализират критически изследвания и

свободно да боравят с философската систематико-логическа, херменевтична и феноменологична методология. Да притежават умения за разширяване и преодоляване на критични проблеми в областта на проучването, както и да се развиват иновативни теоретични решения.

4.3. Самостоятелност и отговорност

Докторантите в програмата създават и интегрират нови знания чрез самостоятелност на изследването, както и разширяват обхвата на философската теоретизация чрез адаптация в актуалната проблематика. Притежават самостоятелна преценка за постигнатите резултати от изследваната философска проблематика. Притежават способност за адаптация в съвременния изследователски процес.

4.4. Компетентност за учене

Докторантите в програмата трябва показват капацитет за систематично философско придобиване на знания и тяхното осмисляне и разбиране. Показват компетенции в разбирането за научно изследване, публикационна активност и ориентация в съвременните библиографски и наукометрични системи.

4.5. Комуникативни и социални компетентности

Докторантите демонстрират компетенции за концептуализация и осъществяване на проекти за нови знания, както и прилагане и разбиране на най-модерните теоретични достижения с областта на философско-естетическото знание. Следва да притежават езикова компетентност, която да позволява свободния обмен на теоретичен материал и разпространение на идеи.

4.6. Професионални компетентности

Докторантите в програмата по „Естетика“ разбират в детайли техниките за прилагане на научно и академично изследване. Имат компетентна преценка по сложни въпроси в областта на естетиката, дори и в отсъствието на пълни данни. Представят систематично идеите си; извеждат и проблематизират философски концепти пред специалисти и неспециалисти в областта. Притежават способност да продължават изследванията си в съответната философска област на по-сложни концептуални равнища, като допринася за развитието на нови идеи, теоретични и приложни методи.

5. СФЕРИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ

Придобилите ОНС „доктор“ по „Естетика“ имат следните възможности за професионална реализация:

В системата на Министерство на образованието и науката:

- специалист по обществени науки;
- изследовател в структурите на висшето образование;
- преподавател във висше училище;

- експерт към регионалните инспекторати по образование и култура по въпросите, свързани с хуманитарното образование и формите на неговото културно и социално приложение;
- експерт в общински отдел „Образование“;
- консултант и организатор на социални и културни дейности в неправителствени и благотворителни организации и в системата на непрекъснатото образование;
- аналитичен специалист в образованието като изследовател в областта на философията и гражданското образование.

В системата на Министерство на труда и социалната политика като:

експерт в общинските комисии за образование и култура и към общинските дирекции.

Длъжности:

По националната класификация на длъжностите и професиите в Република България (2011 г.) длъжностите, които завършилиите ОНС „доктор“ по „Естетика“ могат да заемат, заедно с много други, са:

- единична група 2310 – Преподаватели във висши училища;
- единична група 1223 – Ръководители на научноизследователска и развойна дейност;
- единична група 1345 – Ръководители в образованието;
- единична група 3435 – Други приложни специалисти в областта на изкуството и културата.

Ръководител на Секция „Култура, естетика, ценности“:

/доц. д-р С. Борисова/

**Квалификационната характеристика на успешно завършилите ДП „Естетика“ е приета с Решение НС на ИФС, Протокол № 18/24.10.2023 г., т. 4.*